

16 MEI 1916.

AFLEVERING 2.

NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

Prijs per jaar / 4.80.

DE GROOTE LIJSTER.

ONDER de vogels, die door hun geluid de aandacht trekken, neemt de groote lijster een der eerste plaatsen in. Men zou zeer geschikt de vogelgeluiden kunnen indeelen naar hun merkbaarheid. Sommige treden zoo op den voorgrond, dat zelfs onverschilligen er op gaan letten, en dan vaak het geluid als een last ondervinden. Andere zijn nog wel duidelijk, maar toch al min of meer opgelost in het algemeen zomergeluid en nog andere vogelzangers moeten met aandacht en vlijt uit het geheel worden uitgeschild. De meeste waadvogels behooren tot de eerste groep, denk maar eens aan wulp, grutto, tureluur en kievit. De roerdomp echter behoort al tot de middelste groep; het gebeurt dikwijls genoeg, dat wandelaars hem niet hooren, terwijl hij toch den heelen dag staat te brullen. Andere voorgrond-figuren zijn de koekoek en de spechten en onder de zangvogels nachtegaal, de lijsters, schildvink, winterkoning, fitis, tjiftjaf. Het zit hem niet altijd in de kracht van het geluid, maar veeleer in de beslistheid en volharding, articulatie en insistentie. Vandaar ook dat de brabbelaars zooals het kneutje en de tapuiten en het goudhaantje slechts ondergeschikte partijen vervullen in het groot orkest.

Zeer merkwaardig staat het met nachtegaal en zwartkop-grasmusch, die den indruk maken van tot de eerste groep te behooren. Doch inderdaad is het geluid, waarmee zij de aandacht trekken, slechts de helft van hun zang. Ook de wiewe-waal vervult zoo'n dubbele rol.

De groote lijster echter is altijd vooraan, hetzij hij zingt of alarm schettert.

De groote lijster bij zijn nest.
Foto A. BURDET.

In den laatsten tijd is deze vogel al meer en meer in ons land gaan broeden. Hij is in de Kennemer duinstreek nu zoo'n gewone vogel, dat op sommige dagen zijn zang het overheerschende geluid is.

In den loop van het jaar wijzigen sommige vogels hun zangtijden. Haast allemaal houden zij vast aan de gewoonte, om te zingen in het uur voor zonsopgang en het uur na zonsondergang. Ook zijn er, die het heele seizoen door op elk uur van den dag zingende gehoord kunnen worden. Vele matigen hun zang, zoodra het broeden begonnen is. De najaarszang is ook weer van bijzondere factoren afhankelijk. Het is wel de moeite waard, dat allemaal eens in bijzonderheden na te gaan, want er is nog maar weinig

studie van gemaakt en de boeken hebben er niet veel van te vertellen.

Maar om op onzen grooten lijster terug te komen, die wordt dan bij ons in de tweede helft van Maart en van Mei op den dag en wel in den namiddag vaak meer gehoord dan de zanglijster en als je nu de groote buitenplaatsen eens langs rijdt van Vogelenzang naar Velsen, dan zijn er al licht een paar dozijn van die onstuimige zangers vast te stellen. Op 26 Maart telde ik er drie-en-dertig

in dat gebied en in een kring met een kilometer straal rondom mijn huis wonen nu acht paren. In het begin van den broedtijd kreeg ik zelfs herhaaldelijk vechtpartijen te zien van groote lijsters, die elkaars gebied begeerden. Over die afperking en handhaving van broedgebied of andere invloedssfeeren is ook nog heel wat te vertellen en veel meer nog te onderzoeken. Maar frisch aan 't werk.

De groote lijster is een toornige en waakzame vogel. Wanneer men gewoon door zijn gebied heen stapt, houdt hij zich doorgaans nog al kalm. Maar ga je zitten in de nabijheid van zijn nest tot op een afstand van vijftig meter of zoo, dan is hij er direct bij en krijgt ge zijn alarmkreet te hooren, het beroemde trè-è-è-è-è-è, sterk gerateld en meest nog gevolgd door een paar losse stooten, trè, trè, trè, trè. Het geluid heeft precies de kwaliteit van een ouderwetsch houten kermis-kinder-rateltje en is onder al de vogelgeluiden absoluut eenig.

Al rammelend vliegt hij rond, een groote vogel, wel zoo groot als een tortelduif. Hij vliegt sneller dan andere lijsters, slaat zijn vleugels ook meer achterwaarts en duidelijk komen bij den opslag de witte okselveeren en onder-vleugeldekeveeren te zien, waaraan hij zoo gemakkelijk van de zanglijsters is te onderscheiden, als de grootte u nog in twijfel laat. Hij vliegt rondom zijn nest, dat ge zodoende met eenige inspanning wel kunt vinden. Want doorgaans ligt het open en bloot, hetzij in de vork van een paar dikke takken, hetzij bovenop een dikke tak zelf. Enkele malen vond ik het in dunne heggen of zelfs in lage jonge boompjes. Maar meestal nestelt de vogel toch op oud hout. Nadat ik in mijn Intieme Leven der Vogels het hoofdstuk over de groote lijster schreef, heb ik nog eens speciaal gelet op de naar men wil opzettelijke slordigheid van 't nest. De vogel zou dat doen, om den indruk te wekken, dat 't nest onbewoond was. Welnu, soms hangt er wel eens een lange grassliert of schorsreep bij neer, maar in den regel zijn de nesten goed afgewerkt en soms zelfs zoo aardig ingebouwd en met mos bekleed, dat ze niet eens gemakkelijk in het oog vallen; en ik ben wel eens een maand lang iederen dag vlak onder een nest doorgelopen, zonder er erg in te krijgen. Het lag zoowat net als dat op onze foto.

Als hij zingt gaat de groote lijster nog al eens ver van zijn nest af en dan zit hij graag hoog in een boom zelfs op het allerhoogste topje van een spar. Dat doen zanglijsters en roodborstjes ook graag. Zijn lied is tamelijk wel in notenschrift over te brengen en is meestal zoo:

Dit motief wordt verscheidene malen herhaald, de tusschenpoos goed gemarkeerd. De toon is mooi vol, de accentuatie zeer energiek, zoodat dit signaal van de groote lijster ver over de wouden schalt. Hoe krachtig en omvangrijk dit geluid is, komt wel het mooist uit, wanneer de zanglijster probeert het te imiteeren. Die is voor geen klein geruchtje vervaard, wat o.a. blijkt, wanneer

hij de wulp nadoet, doch bij de groote lijster valt hij altijd af. Vaak wordt het hoofdmotief weer gevolgd door eenige stooten van gelijke toonhoogte als de slottoon, en ook heb ik dikwijls gehoord dat of eenige herhalingen van de eerste maat of eenige van de tweede aan het lied werden toegevoegd. Zodoende bereikt de groote lijster met eenvoudige middelen toch nog een zeer prijzenswaardige verscheidenheid in zijn zang.

Zijn voedsel haalt hij meest uit het vrije veld, waar hij licht door zijn forsche sprongen van de zanglijsters is te onderscheiden, en vooral tusschen de spreuwen valt hij onmiddellijk in 't oog. Hij voert zijn jongen met ritnaalden,

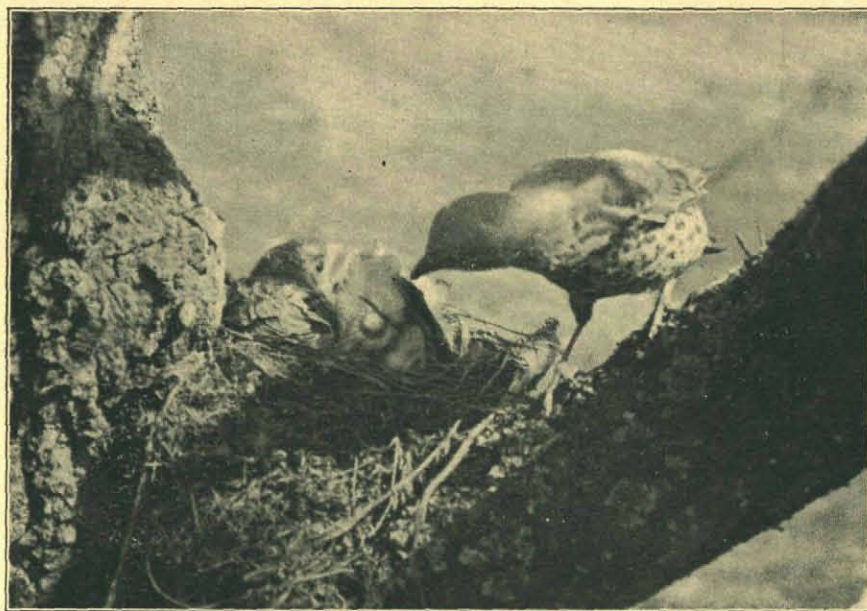
De groote lijster verzwelgt de faecaliën van een jong.
Foto A. BURDET.

emelten, engerlingen, slakken en wormen. Bij een gunstig gelegen nest kan men gemakkelijk het heele familieleven tot in de fijnste bijzonderheden nagaan en o.a. heel goed zien, hoe de oude vogels de faecaliën van de jongen verzwelgen, hetgeen bij de lijsters algemeen de gewoonte is. Alleen de man-merel schijnt daar een uitzondering op te maken.

Dat een zoo open gelegen nest vaak belaagd zal worden door gaaien, kauwtjes of eksters ligt voor de hand. Doch de groote lijster is zeer wakker en waakzaam en weet altijd het eerst aan te vallen. Nog gisteren zag ik er een, die verwoed een sperwer nazat, alweer onder hevig geratel. Is er een gaai bij betrokken, dan wordt het een leven als een oordeel, want die schreeuwt terug en dan komen

er nog licht een paar merels en wat klein grut bij en dan moet een gaai wel de wijk nemen.

Mac Gillivray vertelt dat in Schotland de groote lijster zelf ook wel nesten uithaalt. Hij geeft daaromtrent zeer positieve mededeelingen. Ons is daarvan hier nog niets gebleken, maar onmogelijk is het niet. Dezelfde schrijver geeft ook zijn meening ten beste, over het aloude verhaal dat de groote lijster, die ook wel mistellijster heet, de mistel of maretak zou uitzaaien door de kleverige zaden aan de boomen vast te smeren. Hij wil daar niets van weten en gaat zelfs zoover, te beweren, dat de lijsters de zaden van de bessen, die zij eten in hun

De groote lijster na het voeren.
Foto A. BURDET.

zeer sterke maag altijd fijn-wrijven, zoodat zij nooit of nimmer iets uitzaaien, dan alleen bij ziekte of toeval. Nu is Mac Gillivray altijd beroemd geweest om de nauwkeurigheid van zijn levensbeschrijvingen van vogels. Doch hierin gaat hij toch te ver. Ieder die wel eens lijsters in gevangenschap heeft gehad en ze met bessen voerde, weet hoe snel die het darmkanaal passeeren en dat de zaden ongeschonden en volkomen kiembaar te voorschijn komen. En wie bezwaar heeft tegen de waarde van waarnemingen in den gevangen staat kan buiten onder de rustboomen der trekvogels de planten gaan zien, die er uit de uitwerpselen zijn opgeschoten. Maar dat de vogel zoo eng gebonden zou zijn aan de mistel of vogellijm, daar is natuurlijk niets van waar. Ieder jaar trekken duizenden

groote lijsters door ons land, vele blijven er overwinteren, andere broeden er — in alle provincies — maar van een uitbreiding van het gebied van de mistel is niets te bespeuren, die interessante plant blijft beperkt tot Limburg. In verband hiermede zou het wel van belang zijn, als onze lezers die het weten, mededeelden waar zij in Limburg of elders de mistel (*viscum album*) hebben waargenomen. Eenmaal heb ik er in de duinstreek een gevonden, die hoogstwaarschijnlijk niet door menschen is aangeplant, dat was op een hooge oude populier op Duin en Daal. Maar die is een paar jaar geleden geveld. Anders, als 't waar is, dat de vogellijm gevoelig is voor kalk in den bodem, zouden we er op de talrijke peppels in de duinen gerust genoeg kunnen verwachten.

Ik hoop, dat onze lezers, die er de gelegenheid toe hebben, eens bijzonder op onze groote lijsters willen letten en mij laten weten, hoe talrijk zij in hun buurt voorkomen en of dat met die nestenplundering in orde is. Mij dunkt, dat laatste moet nog al meevallen, alleen is er kans dat leeuweriken en piepers van hem te lijden hebben, als hij door het grasland springt.

JAC. P. TH.

HET PADDENSTOELENJAAR 1915.

(Vervolg en slot van blz. 15).

AT er zeer vroeg heel veel *Russula*'s voorkwamen, merkte ik reeds op. Onder deze was ook een soort, waarnaar wij al jaren hadden uitgekeken, zonder haar te vinden. De boeken geven n.l. als zeer verwante soorten op: *Russula nigricans* en *R. adusta*. Dit nu was steeds een punt van studie en mycologische twist, want een onzer meende steeds tusschen die zoo vreeselijk algemeen zijnde *R. nigricans*, de echte *adusta* gevonden te hebben! Dat we het tot nu toe altijd mis hadden, bleek ons, nu dit jaar de echte *adusta* plotseling in Zwolle, Ede en Heerenveen (Oranjewoud) is opgetreden en gelukkig is kunnen worden vastgelegd voor de Flora Batava. Maar behoort deze twist dus tot 't verleden, er is helaas weer een nieuwe opgetreden door het plotselinge verschijnen van een plaatjeszwamsoort, waarschijnlijk *Hygrophorus ovinus*, nieuw voor de Flora, en wel heel merkwaardig, tegelijkertijd in wel 5 verschillende deelen van ons land en in vele exemplaren optredende, die ons heel wat hoofdbrekens heeft gekost en ten slotte zonder vasten naam het tijdige met het eeuwige heeft moeten verwisselen. Het is en blijft een mysterieus volk die zwammen!

Ook *Pleurotus*soorten waren er zeer veel dit jaar, waaronder een nieuwe: *Pl. mutilus* uit Huis ter Heide (Mej. J. A. R. v. Stolk), terwijl de in vele